

Kadmium farligast för kvinnor

Av Lars-Ingmar Karlsson

Miljögiftet kadmium kan vara hälsofarligt vid lägre halter än forskarna tidigare trott. Kvinnor med långvarig järnbrist och flera graviditeter bedöms nu löpa större risk för njurskador och benskörhet än vad man tidigare ansåg.

De bedömningarna kommer på onsdagen att presenteras på ett seminarium på Karolinska institutet i Solna av forskarna Agneta Åkesson och Tobias Alfvén från Institutet för miljömedicin.

- Tidigare var vi osäkra på om små höjningar av kadmiumhalten i urinen har någon betydelse. Nu lutar vi åt att redan måttliga höjningar är tecken på att kadmiet redan kan ha påverkat skelettet och njurarna, säger Tobias Alfvén.

Forskarna visste visserligen redan tidigare att rökare får i sig mycket kadmium och att människor med järnbrist är mer benägna att ta upp kadmium från mat än andra. Men att järnbrist - främst hos kvinnor - är en så stor riskfaktor är nytt.

Hos dem bygger kroppen upp ett allt större lager av metallen och därmed riskerar de att oftare drabbas av benskörhet.

- Detta innebär inte att man kan säga att någon som drabbats av benskörhet fått det just beroende på höga kadmiumhalter. Vad vi ser är att benskörhet är vanligare i grupper som har högre halter än i andra grupper, säger Agneta Åkesson och tillägger:

- Vår bedömning är att vi är på väg att passera eller redan nått över den högsta gränsen för hur mycket kadmium som bör finnas i marken.

Problemet med kadmium är att det kan transporteras med vinden över stora avstånd. Det räcker därför inte att man försöker stoppa utsläppen från närliggande fabriker eller användning av handelsgödsel med höga kadmiumhalter på svenska potatis- eller veteåkrar.

- Fram till nyligen var handelsgödsel den största källan till det kadmium som hamnade på åkrarna i Sverige. Nu står nedfallet från luften för den största andelen, säger Agneta Åkesson.

De flesta av oss får det mesta av kadmiet från maten, såvida vi inte utsätts för kadmium på våra arbetsplatser eller röker. Problemet är att några av de allra vanligaste livsmedlen är de största kadmiumkällorna, nämligen mjöl, gryn och potatis.

- Det hjälper därför inte att uppmana människor att inte äta sådana livsmedel. De är nyttiga och vi varken ska eller kan låta bli äta dem. Det viktigaste är att förhindra spridningen av

kadmium, säger Tobias Alfvén.

Både han och Agneta Åkesson är mycket kritiska mot att det internationella gränsvärdet för hur mycket kadmium människan kan tåla inte ändrats på nästan trettio år, trots att forskningen kommit med allt fler bevis för att det ligger alltför högt.

- Världshälsoorganisationen WHO:s gränsvärde är inget skydd. Det måste sänkas. När man gör riskbedömningar måste man tänka på särskilt utsatta grupper som kvinnor med järnbrist. De kan ta upp dubbelt så mycket kadmium som en person utan järnbrist, argumenterar Agneta Åkesson och säger bestämt att användningen av kadmium måste minska.
